

Preot **Constantin Necula**



PORTILE CERULUI

cateheze radio - difuzate

PORTILE CERULUI

Cateheze radio-difuzate

– Convorbiri realizate de Romeo Petrașciuc –
ediția a III-a

Apare cu binecuvântarea ÎPS Sale

Dr. Laurențiu STREZA

Mitropolitul Ardealului

Editura *Agnos*

Sibiu, 2016

CUPRINS

Sfintele Taine, porți ale Cerului	5
Taina Sf. Botez și a Mirungerii	7
Taina Spovedaniei sau a Mărturisirii	76
Taina Sfintei Euharistii	137
Taina Sf. Maslu	222
Taina Sf. Cununii	266
Sf. Taină a Hirotoniei	329

TAINA SF. BOTEZ ȘI A MIRUNGERII

Părinte Constantin, vom încerca, în emisiunile ce urmează, pe parcursul a câteva ore bune, să destructurăm, oarecum, taina... Sfintelor Taine. V-aș ruga, înainte de toate, însă, să ne spunei ce sunt, de fapt, Sfintele Taine și care este rolul lor în viața creștinului de zi cu zi.

Slăvit să fie Domnul tuturor acelor care ne ascultă și tuturor celor care nu ne ascultă, dar care vor asculta probabil înregistrarea emisiunii din seara aceasta, care vor primi **dar** din partea noastră cuvintele acestea. Mă bucur de această oportunitate, să vorbim la *Radio Oastea Domnului* despre aceste lucruri, pentru că, în afara Tainelor, respirația duhovnicească se taie, se întretaie; există un fel de scurtcircuitare de valori spirituale și materiale, care se *întâmplă* de fiecare dată când oamenii se depărtează de aceste puncte de întâlnire cu Dumnezeu, de la aceste **propuneri de întâlnire** cu Duhul lui Dumnezeu, Care Se pogoară peste noi. Sigur că aș putea da o definiție *de manual* a Sfintelor Taine și chiar mă gândeam să-mi iau manualul de dogmatică, acela galben, al părintelui Isidor Todoran și al părintelui Ioan Zăgreaan¹, însă aș vrea să ieșim un pic din formula standard de definire a Sfintelor Taine și să punem un pic invers întrebarea: *Ce-ar însemna Biserica fără Sfintele Taine? Ce*

¹ Acest manual rămâne cel mai utilizat în Seminariile teologice, cu toate criticile aduse lui în timp, de unde și reeditările sale succesive. Pentru mine, Manualul *galben* rămâne ediția acestuia, *Teologia Dogmatică. Manual pentru Seminariile teologice*, București, 1991, 404 p. Acestuia i se adaugă, în ce privește limita definirilor clasice, manualul *Teologie Dogmatică și Simbolică, pentru Institutele Teologice*, 2 vol., București, 1958, 1008 p.

ar rămâne din structura noastră comunitară, din sinaxa noastră liturgică, până la urmă, din comunitățile noastre, fără Sfintele Taine? Pe de o parte, am rămâne, într-un fel sau altul, dezlipiți de ceea ce se cheamă „trupul tainic al lui Hristos”. Pentru că, așa cum un trup are articulațiile foarte bine unse și foarte bine articulate și foarte bine construite, tot așa Sfintele Taine sunt cele care organizează și articulează mădulele Bisericii unele într-altele. Este rostul pentru care, de exemplu, Tainele nu pot fi slujite de către mireni sau pot fi slujite – și o să ajungem în acest punct la discuția despre Sfântul Botez – numai în cazuri de maximă necesitate.

Sfintele Taine sunt mijloace prin care ni se dăruiește fiecăruia dintre noi în parte, dar și comunității ecclesiale, în întregul ei, puterea de a ne „pune în priză” – să-i spunem – la Duhul lui Dumnezeu, de a ne așeza în energiile Sale ncreate. Nu vrem să plecăm mai departe în a defini Sfintele Taine și în a ne întâlni cu ele – pentru că, până la urmă, asta vrem să facem, să trecem din prag în prag de Înviere către întâlnirea cu Dumnezeu, de fiecare dată, prin Sfintele Taine – înainte de a lămuri un lucru: personal, știu că acest cuvânt, *taină*, se mai traduce uneori prin mister, prin secret, dacă vreți. Tainele acestea nu vin să-L ascundă pe Dumnezeu, ci vin să-L descopere pe Dumnezeu. De aceea, orice fel de bolboroseală în jurul lor și orice fel de necunoaștere a conținutului lor pentru un ortodox mi se par extrem de grave. Nu-i vorba aici neapărat doar de cunoașterea fundamentării Tainelor în Evanghelii – de altfel, vom vedea, de fiecare dată, și această fundamentare în Evanghelie –, cât de percepția practică legată de adevărul că Biserica a dezvoltat în dinamica ei duhovnicească aceste Sfinte Taine pentru a ieși în întâmpinarea credincioșilor ortodocși, vieții acestora în Hristos. Noi le știm în număr de șapte, că așa le învățăm în manualele de teologie, așa zice eu, după un sistem aproape scolastic, dar părinții Bisericii nu vorbesc neapărat numai de șapte Taine ale Bisericii, ei vorbesc de foarte multe Taine, cu alte cuvinte de foarte multe moduri de a pune la îndemâna credincioșilor energiile ncreate ale lui Dumnezeu. De exemplu, Sfântul Nicolae Cabasila

comentează și pomenește despre ungerea Bisericii, despre Sfințirea Bisericii cu Sfântul și Marele Mir, ca fiind o Sfântă Taină². O Sfântă Taină pare monahismul; nu-i așa că, de-atâtea ori, călugării³, Părinții Bisericii și călugării de astăzi văd în monahism un al doilea botez? Dar uneori am reacții de rezervă la exacerbări ale acestei Taine, monahismul, atunci când ele nu sunt dublate de fapte ale monahismului viu și pilduitor în Hristos. În alte situații, sigur, Aghiasma Mare, de exemplu, are toată structura unei Sfinte Taine⁴. Nu-i lipsește nimic să fie numită Sfântă Taină a Bisericii, de aceea aș vrea să spun că, în ciuda tuturor aparențelor, noi discutăm despre Sfintele Taine ale Bisericii potrivit unei structurări de pedagogie practică, catehumenală, care marchează deplin învățătura noastră de credință. Dar aceeași învățătură de credință ne îndeamnă și să vedem că aceste șapte Taine se deschid în alte „de șapte ori câte șapte” taine, în mii de Taine care înconjoară până la urmă lucrarea binecuvântată a Bisericii.

² Sf. Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, traducere și studiu introductiv Pr. Teodor Bodogae, Sibiu, 1946, XV+221 p. La aspectele legate de subiecte vizând relația viața în Hristos – Liturghie, desigur că Sfântul Nicolae Cabasila se înscrie printre clasicii teologiei liturgice, cu opera sa fundamentală, *Tălcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, trad. din grecește și studiu introductiv de Pr. Ene Braniște, București, 1946, VII+133 p. De altfel, traducătorul acestei din urmă lucrări, el însuși un clasic al teologiei românești, publica în 1943 teza de doctorat, *Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila* (București, 1943, XVI+238 p.), lucrare ce va marca mare parte din propria noastră viziune asupra relației duhovnicie personală, spiritualitate liturgică și viață în Hristos.

³ Idei de acest gen nu apar în textele clasice ale Regulilor Monahale, fie ele ale Sf. Ioan Casian sau ale Sf. Vasile cel Mare, Sf. Benedict de Nursia sau Fer. Augustin. Rod al unei pietăți ceva mai târziu, textele legate de aceste aspecte de spiritualitate monahală nu pot fi socotite definitive în ceea ce privește teologia Sfințelilor Taine, dar constituie, în opinia mea, reflexul monahal la juridismul scolastic care a marcat multă vreme teologia de catedră.

⁴ Textul *Aghiasmei* celei Mari este editat atât în *Mineiul pe luna Ianuarie*, la data de 6 ianuarie, în cadrul slujbei legate de Botezul Domnului, cât și în *Molitfelnic*, stipulându-se foarte clar care sunt condițiile în care se realizează această ierurgie; condițiile acestea, ca și structura slujbei, apropie și ele ierurgia de Taină.

Ce trebuie reținut este însă că aceste Taine, în Biserica Ortodoxă, pleacă dinspre ierarhia harică⁵, aceea *unsă*, aceea trimisă să împlinească aceste lucrări, către credincioși. Că nu orice *leliță din capul satului* poate să-și permită să slujească Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie și niciun zugrav căzut de pe schele, ajuns peste noapte predicator, nu poate să-și permită să frângă pâinea sau să boteze fără a avea *o trimitere* pentru aceasta și fără *o ungere* pentru aceasta. Nu-i vorba aici neapărat de o – să-i spunem – păstrare în castă închisă a preoției. Acesta este darul lui Dumnezeu! În niciun caz capul nu poate fi picior și piciorul cap, decât dacă vrem cu adevărat să ne dăm cu piciorul în cap și atunci să ne pierdem mințile. Pentru că tendința cea mai frecventă a lumii de acum și a celei neduhovnicești dintotdeauna este de a confunda valorile, și din această confuzie de valori se naște și confuzia totală de duhuri care bântuie prin lume. De aceea, înainte de a pleca la această „construcție” a cuvântului nostru despre Taina Sfântului Botez, vreau să vedem toate Tainele integrate în cadrul mult mai amplu al Tainei Bisericii – făptură vie care-L are pe Hristos drept cap și pe fiecare dintre noi mădulare, mădulare articulate prin harul Duhului Sfânt, ce curge din aceste Sfinte Taine și, mai mult decât atât, aș vrea să înțelegem foarte clar că în Taina aceasta a Bisericii lucrurile sunt foarte limpezi și numai cine vrea să le tulbure le tulbură cu orice preț. Pentru că, în sine, Tainele nu vin să-L ascundă pe Dumnezeu, ci să-L descopere pe Dumnezeu, să ne umple pe toți de cunoașterea lui Dumnezeu, imediată și de cele mai multe ori foarte aproape de deplinătate. Am spus „foarte aproape de deplinătate” pentru că, oricât de mult am avea în Hristos, tot mai este loc⁶. Vă aduceți aminte, fără îndoială,

⁵ Pentru teologia românească, o contribuție deosebită o marchează studiul amplu al profesorului, ulterior Patriarh al BOR, Justin Moisescu, *Ierarhia bisericească în epoca apostolică* (...), Craiova, 1955, 80 p.

⁶ Aceste aspecte pot fi urmărite în toate textele legate de eshatologie euharistică, așa cum se desprinde ea din troparele care se rostesc în cadrul rugăciunilor de mulțumire de după împărtășire, în cadrul Sfintei Liturghii. Un

de rugăciunea pe care o roștim îndată ce ne împărtășim și spunem că, deși credem și mărturisim pe Hristos, Dumnezeuul nostru, Îi cerem să Se dăruiască nouă mai cu adevărat în ziua cea neînserată a Împărăției Sale. Tainele sunt astfel de treceri din slavă în slavă, spre slava zilei celei neînserate, care este Taina Împărăției lui Dumnezeu. Pentru că vorbim despre Sfintele Taine, vreau să subliniez că ele sunt absolut neseperate de Biserică, sunt absolut necesare mântuirii și sunt absolut funcționale numai în măsura în care primitorul și săvârșitorul deopotrivă, dar primitorul mai cu seamă, trec dincolo de aspectele legate de gesturi și de formal, în lucrurile fundamentale legate de credință, de nădejde și de dragoste.

Ca să mă înțelegeți bine, am să dau un exemplu dintr-o carte pe care o pregătim pentru tipar, a Sfântului Grigorie cel Mare: *Omi-
lii la Evanghelii*. În 19 noiembrie 509, la Biserica Sfântului Apostol Petru, Basilica *San Pietro*, el vine și povestește la un moment dat, comentând Evanghelia cu orbul din Ierihon (Lc 18, 31-43), că lumea întreagă, umanitatea întreagă nu este altceva decât orbul care stă la marginea drumului. De departe, Hristos bănuiește că I se iese în întâmpinare, pentru că este Dumnezeu, Care știe că acolo se află omul, înțelege și chemarea lăuntrică a orbului, care tresare la apropierea Dumnezeuului Celui Viu. Omenirea întreagă nu este altceva decât un orb la marginea căii, dar numai după ce a ascultat cuvântul lui Dumnezeu, după ce l-a auzit vestindu-i-se, după ce a auzit mulțimile, și doar strigătul de opreliște al celor din jurul său a făcut ca Domnul să audă strigătul său credincios, care i-a îngăduit ca el să fie mutat de pe drum în vedere, deci de pe calea întunericului, în vederea Luminii celei necreate. Pentru că, vedeți, în foarte multe rânduri – și nu citez din Sfântul Grigorie cel Mare – frații aceștia, care se plimbă de jur-împrejurul bisericii, stau pe la colțurile ei și ne vestesc

text clasic al lărgirii moștenirii lui Dumnezeu pe măsură ce-i crește numărul de moștenitori, la Sf. Ambrozie de Milano, *Viu va fi sufletul meu*, Ed. Oastea Domnului, 2000, p. 65-70.

Respect pentru oamenii și țări

nouă o cale mai ușoară, de cele mai multe ori părut mai facilă, pentru mântuire. Pentru că, fie vorba între noi, e greu să postești, să te rogi, să încerci să-ți păstrezi demnitatea de ortodox atât de binecuvântat dăruită nouă, atunci când frații aceștia falși ne arată o cale, dar alta decât cea care duce spre *Calea de lumină* a Împărăției lui Dumnezeu. Ei au rostul acelor mulți oameni din jurul bietului orb din Ierihon – și iarăși revin la Sfântul Grigorie cel Mare –, care de fiecare dată strigă să-L lase pe Hristos în pace, să nu-L mai deranjeze, într-un fel de memorial al unei mulțimi care, deși știe despre drama orbului, caută s-o cosmetizeze și s-o ascundă, ca și cum Dumnezeu n-ar ști de dânsa. Acestea sunt Tainele Bisericii, nu doar o scoatere de la marginea drumului, nu doar o așezare pe cale, ci și o parcurgere împreună cu noi a întregii căi către Împărăția lui Dumnezeu, conduși de Dumnezeu.

Părinte, spuneți-ne câte ceva despre rolul public și caracterul individual al Tainelor.

Să înțelegem foarte bine: întotdeauna când spunem individual și public în Biserică, credem uneori că avem de-a face cu două culte: cultul pe care-l trăiește persoana în colțișorul camerei sale, și cultul Bisericii, în ansamblul ei. A „liturghisi” înseamnă a-L preamări pe Dumnezeu în spațiul public, de cele mai multe ori. Vine din teribilul *liturghéo* al grecilor. Adam cu Eva, de exemplu, atunci când îngrijeau partea de Rai ce le-a fost dată în stăpânire, liturghiseau⁷, făceau deja un act liturgic. Dar trebuie să înțelegem foarte bine că nu există două culte ortodoxe, ci un *cult privat* și unul *public*, există doar un efort particular și un efort constitutiv comunitar, ecclesial în cel mai curat sens al cuvântului, în care omul din particular se poate și se lasă încadrat.

⁷ Ideea apare des în seria de apocrife legate de viața lui Adam și a Evei, vol. *Gli Apocrifi – L'altra Bibbia che non fu scritta da Dio*, Ed. Piemme, 1992, p. 25-114, noi înșine având în proiect de editare o serie de apocrife vetero-testamentare, cu relevanță în liturgicul și catehumenalul bisericii primare (Ed. Agnos, Sibiu, 2007, *Viața lui Adam și a Evei*, 120 p). Ideea nașterii actului liturgic în spațiul sacru al raiului apare pregnant în cultura liturgică propusă de Părintele Alexander Schmemmann.